

Zagreb ostaje sjedište Centralnog komiteta KP Hrvatske i drugih rukovodećih partijskih organa i ustanova

Nakon okupacije zemlje i osnivanja ustaške NDH, u Zagrebu je i dalje ostalo sjedište Centralnog komiteta KP Hrvatske i nekih drugih rukovodećih partijskih organa i ustanova.

Nakon premještanja sjedišta Centralnog komiteta KPJ u Beograd, od članova njegova Političkog biroa u Zagrebu su ostali Edvard Kardelj i Rade Končar, koji je bio sekretar CK KPH. »Istovremeno je tada bilo rešeno«, sjeća se Kardelj, »da ja ostanem privremeno u Zagrebu i da radim s centralnim komitetima u Hrvatskoj i Sloveniji, s obzirom na to da su mogućnosti za veze s Beogradom u tadašnjoj situaciji još bile neizvesne. I tako sam sve do septembra 1941. bio delom u Zagrebu a delom u Ljubljani.«¹

Na Prvoj zemaljskoj konferenciji KP Hrvatske, u augustu 1940, izabrani su članovi Centralnog komiteta KPH, a neki su bili naknadno kooptirani u taj najviši partijski organ. Na Petoj zemaljskoj konferenciji KPJ, u oktobru 1940, nekoliko je rukovodilaca iz Hrvatske izabrano u Centralni komitet KPJ. U trenutku okupacije zemlje u CK KPJ i CK KPH bili su ovi partijski rukovodioci:²

Ivan Amulić (rod. 1911), radnik. Emigrirao 1929. u Belgiju, gdje 1932. postaje član KP Belgije. Ondje je bio aktivan među jugoslavenskim iseljenicima. Godine 1935. odlazi u Sovjetski Savez na školovanje. Vratio se 1937. u Jugoslaviju, a iduće godine ušao je u PK KPH za Dalmaciju, u kojemu je potom preuzeo funkciju organizacionog sekretara. Član CK KPH od augusta 1940. Sudjelovao kao delegat na Petoj konferenciji KPJ, gdje je izabran za kandidata za člana CK KPJ.

Vladimir Bakarić (rod. 1912), intelektualac. Od 1936. sudski i advokatski pripravnik. Član KPJ od 1933. Na Zagrebačkom sveučilištu god. 1935. bio sekretar SKOJ-a i ujedno član CK SKOJ-a. Godine 1937. član Agitpropa CK

¹ Edvard Kardelj, *Problemi naše socijalističke izgradnje*, knj. V, str. 310.

² Ovdje se abecednim redom zajednički navode članovi CK KPH i oni koji su iz Hrvatske izabrani u CK KPJ. O svima se daju najosnovniji biografski podaci za razdoblje do okupacije zemlje. Imena članova i kandidata za članove CK KPJ iz Hrvatske utvrđena su na osnovu najnovijih istraživanja koja su objavljena u vezi s izdavanjem Titovih sabranih djela, u čemu je sam Tito znatno pridonio svojim vlastitim sjećanjima. O tome opširnije: Josip Broz Tito, *Sabrana djela*, tom 6, str. 250-251; Izvori za istoriju Saveza komunista Jugoslavije. Peta zemaljska konferencija KPJ (19-23. oktobar 1940), Beograd 1980, priredili Pero Damjanović, Milovan Bosić i Dragica Lazarević, str. 558-560.

Podaci o navedenim članovima CK KPH i CK KPJ uzeti su iz Enciklopedije Jugoslavije, zbornika: Narodni heroji Jugoslavije, sv. I-II, Beograd 1975, i nekih drugih publikacija.

KPH, a 1938. član Inicijativnog odbora za osnivanje Stranke radnog naroda. U proljeće 1940. ušao u CK KPH. Hapšen i zatvaran 1935, 1936. i 1940. Osobito je bio angažiran u pokretanju, uređivanju i izdavanju partijskih novina i časopisa (»Naše novine«, »Izraz«, »Srp i čekić«, »Politički vjesnik«, »Vjesnik radnog naroda«),

Jakov Blažević (rod. 1912), intelektualac. Član KPJ od 1928. Aktivan na Pravnom fakultetu u Zagrebu, a od 1934. radio u partijskoj tehnici PK KPJ za Hrvatsku i Slavoniju. Vraća se u Gospić, gdje radi kao advokat. Veoma aktivan u partijskom radu u Gospiću i Lici. Godine 1940. izabran za sekretara OK KPH za Liku. Sudjelovao je kao delegat na Petoj konferenciji KPJ, gdje je izabran za člana CK KPJ.

Mirko Bukovec (rod. 1906), radnik. Od 1926. sudjeluje u revolucionarnom radničkom pokretu. Uhapšen u Zagrebu 1929. i osuđen na deset godina robije, koju je izdržavao u Lepoglavi i Sremskoj Mitrovici. Poslije povratka s robije radi u Zagrebu, gdje je u ljeto 1939. ušao u CK KPH. Ponovo je uhapšen 1939. i zatim 1940, kad je interniran u Lepoglavi, gdje je dočekaio okupaciju zemlje.

Anka Butorac (rođ. 1903), radnica. Član KPJ od 1926. Godine 1927–1928. veoma aktivna u Nezavisnim sindikatima. Nakon izdržavanja zatvora od godinu dana, krajem 1930. emigrirala u Sovjetski Savez, gdje je u Moskvi završila KUNMZ. Vratila se u zemlju 1935. i veoma aktivno radila u URSS-u (Sisak, Čakovec i Varaždin). Za člana CK KPH izabrana na Osnivačkom kongresu KPH 1937. Osim djelovanja u sindikatima, radila na organiziranju odlaska dobrovoljaca u Španjolsku. Hapšena i zatvarana 1937. i 1938, a zatim u augustu 1940, kad je internirana u Lepoglavi, gdje je dočekala okupaciju.

Pavle Gregorio (rod. 1892), intelektualac. Sudionik oktobarske revolucije u Rusiji. Godine 1920. član Ruske komunističke partije (boljševika), a od 1921. član KPJ. Kao liječnik higijeničar radi u Kraljevici, Trogiru, Gospiću i Zagrebu. Godine 1932. uhapšen i osuđen na dvije godine robije, ali mu je u kaznionici u Sremskoj Mitrovici kazna povećana za još dvije godine. Sudjeluje 1937. na Osnivačkom kongresu KPH, gdje je izabran u CK KPH. U Zagrebu rukovodi slanjem dobrovoljaca iz zemlje u Španjolsku. Uhapšen 1938, a zatim krajem 1939. U maju 1940. izlazi iz logora u Lepoglavi. Uhapšen ponovo 31. marta 1941, ali je na intervenciju pušten 9. aprila uključivši se odmah u daljnji rad CK KPH.

Andrija Hebrang (rod. 1899), namještenik. Komunističkom pokretu pristupio sredinom dvadesetih godina. Od 1927. član MK KPJ u Zagrebu. Godine 1929. uhapšen i osuđen na dvanaest godina robije. Izašao s robije u februaru 1941. i došao u Zagreb, gdje je uskoro kooptiran u CK KPH.

Josip Hrnčević (rod. 1901), intelektualac. Član KPJ od 1933. Radio kao sudac u Varaždinu. Od 1934. sekretar Mjesnog komiteta u Varaždinu, a od 1937. sekretar Okružnog komiteta za Varaždin - Čakovec. Na Prvoj konferenciji KPH izabran za kandidata za člana CK KPH.

Vlado Janić (rod. 1904), željeznički radnik. Od 1924. aktivan sudionik sindikalnog pokreta u Sisku. Član KPJ od 1931. Od 1935. sekretar Okružnog komiteta KPJ za Sisak i Baniju. Sudionik Osnivačkog kongresa KPH 1937, na

kojemu je izabran za člana CK KPH. Delegat na Petoj konferenciji KPJ, gdje je izabran za člana CK KPH.

Rade Končar (rođ. 1911), metalski radnik. Član SKOJ-a od 1932, a KPJ od 1933. Godine 1934. osuđen na godinu dana strogog zatvora. Dolazi u Zagreb i zapošljava se u »Siemensu«. Veoma aktivan u radu zagrebačke partijske organizacije. Od 1936. član je Mjesnog komiteta KPJ za Zagreb. Ponovno uhapšen i odveden na robiju nekoliko mjeseci 1937. U ljeto 1939. kooptiran u CK KPH, a od jeseni te godine njegov sekretar. Na Petoj konferenciji KPJ izabran je za člana CK KPJ i ušao u njegov Politički biro. Od početka 1941. do okupacije zemlje bio pretežno na partijskom radu u Beogradu.

Marijan Krajačić (rođ. 1905), intelektualac. Studirao je u Pragu, gdje se uključuje u revolucionarni radnički pokret. Godine 1936. kao dobrovoljac odlazi u Španjolsku gdje se bori u redovima republikanske vojske. Jedno vrijeme radi u Parizu na partijskim poslovima s jugoslavenskim komunistima. Godine 1939. dolazi u Zagreb i ulazi u CK KPH. Uhapšen je u augustu 1940. i interniran u Lepoglavu, gdje je dočekao okupaciju.

Josip Kraš (rođ. 1900), radnik. Član KPJ od 1919. Aktivan u sindikalnom pokretu u Zagrebu. Bio je tehnički urednik »Borbe«. Godine 1929. osuđen na pet godina robije, koju je izdržavao u Sremskoj Mitrovici. Nastavlja rad u Zagrebu kao sindikalni funkcionar. Sudionik je Osnivačkog kongresa KPH 1937, na kojemu je izabran za člana CK KPH. Godine 1938. sekretar CK KPH i član Privremenog rukovodstva KPJ. Krajem 1939. ponovo uhapšen i zatočen sedam mjeseci u kaznionici u Lepoglavi. Kandidat za člana CK KPJ, izabran na Petoj konferenciji KPJ.

Vicko Krstulović (rođ. 1905), radnik u splitskom brodogradilištu. Od 1920. član SKOJ-a, a od 1922. član KPJ. Od 1924. član PK SKOJ-a za Dalmaciju. Godine 1929. osuđen na dvije godine robije, a zatim je još hapšen 1933. i 1937. Godine 1936. član PK KPJ za Dalmaciju. Od kraja 1938. radi na reorganizaciji pokrajinskog rukovodstva, a 1939. izabran je za političkog sekretara PK. Od augusta 1940. član CK KPH. Bio je delegat na Petoj konferenciji KPJ, na kojoj je izabran za člana CK KPJ.

Ivo Marinković (rođ. 1905), intelektualac. Član KPJ od 1933. Od 1935. izdržava robiju od tri godine. Kao profesor službovao u Požarevcu, Valjevu i Koprivnici, gdje je bio politički aktivan kao komunist. Godine 1939. izabran za sekretara Okružnog komiteta KPH za Karlovac. Od augusta 1940. član je CK KPH. Bio je delegat na Petoj konferenciji KPJ.

Karlo Mrazović (rođ. 1902), radnik. Sudionik revolucije u Mađarskoj 1919. Član KPJ od 1927. Godine 1929. odlazi u Sovjetski Savez, gdje je jedno vrijeme bio rukovodilac jugoslavenskog sektora KUNMZ-a i završio vojnu akademiju. Godine 1936. odlazi u Španjolsku, gdje je bio predstavnik KPJ pri Bazi internacionalnih brigada. Početkom 1939. dolazi u zemlju i jedno vrijeme izdržava robiju u kaznionici u Lepoglavi. Od augusta 1940. član CK KPH. Na Petoj konferenciji KPJ sudjelovao kao delegat.

Marko Orešković (rođ. 1896), radnik. Sudionik pobune mornara u Boki kotorskoj 1918. Član KPJ od 1925. Uhapšen 1929. i osuđen na petogodišnju robiju, koju je izdržavao u Sremskoj Mitrovici. Godine 1937. odlazi u Španjolsku kao dobrovoljac u republikanskoj vojsci. Bio je politički rukovodi-

lac u bataljonu »Đuro Đaković«. Poslije povratka u Jugoslaviju 1939. kooptiran je u CK KPH. U decembru 1939. zatočen u Lepoglavi, odakle je uspio pobjeći. Na Petoj konferenciji KPJ izabran za kandidata za člana CK KPJ.

Mile Počuča (rod. 1899), radnik. Član KPJ od 1923. Na robiji u Sremskoj Mitrovici od 1929. do 1935. Nakon toga aktivan u partijskom radu na području Like. Godine 1940. izabran za člana Okrtnog komiteta KPH za Liku. U augustu 1940. izabran za člana CK KPH.

Stipe Romac (rod. 1895), zemljoradnik. Član KPJ od 1932. Kao komunist aktivan u organizacijama HSS-a na području Cetinske krajine. Od 1936. član Kotarskog a zatim Okružnog komiteta KPJ za Sinj, kojemu je jedno vrijeme bio sekretar. Sudjelovao je kao delegat na Petoj konferenciji KPJ, gdje je izabran za člana CK KPJ.

Dragutin Saili (rod. 1899), radnik. Član KPJ od 1919. Aktivan u Željezničkoj radionici u Zagrebu. Član MK KPJ za Zagreb. Godine 1934. osuđen na godinu i pol robije. Član PK KPJ za Hrvatsku i Slavoniju od 1936. Od kraja 1939. zatočen u Lepoglavi. U augustu 1940. postaje član CK KPH.

Stipe Ugarković (rod. 1910), radnik. Od 1928. član SKOJ-a, a od 1934. godine KPJ. Jedno vrijeme bio član MK KPJ za Varaždin. Od 1938. aktivan je u partijskom radu u Zagrebu, gdje je 1939. bio sekretar MK KPH za Zagreb. Od kraja 1939. do aprila 1940. bio u Lepoglavi. U proljeće 1940. ušao je u CK KPH. Bio je delegat na Petoj konferenciji KPJ.

Politički biro Centralnog komiteta KPH činili su: Vladimir Bakarić, Rade Končar, Karlo Mrazović, Dragutin Saili i Stipe Ugarković. Končar je bio sekretar Centralnog komiteta.

Članovi CK KPH i CK KPJ koji su bili nastanjeni u Zagrebu većinom su po svojim partijskim zaduženjima bili uključeni u rad na drugim područjima, ili su bili na robiji. Zbog toga oni nisu imali neposrednije veze sa zbivanjima u Zagrebu u toku ljeta 1941.

Pavle Gregorić je intenzivno radio na području Bjelovara, Moslavine i zapadne Slavonije. Josip Kraš je najprije održavao veze s okružnim komitetima u Karlovcu i Sisku, da bi se nakon 22. juna potpuno uključio u rad OK KPH za Karlovac. Marko Orešković je održavao veze s Likom, Gorskim kotarom i Hrvatskim primorjem, a zatim se potpuno uključio u partijski rad u Lici.

I pojedini članovi Političkog biroa CK KPH više se angažiraju na partijskim zadacima izvan Zagreba. Karlo Mrazović angažira se na području Slavonije, a Dragutin Saili održava veze s Hrvatskim zagorjem. Stipe Ugarković u julu odlazi na partijski rad u Liku.

U zatvoru su bili Anka Butorac, Mirko Bukovec i Marijan Krajačić. Ustaše su Anku Butorac iz Lepoglave premjestile u logor u Gospiću, a zatim u logor u Jastrebarskom i »Danicu« kraj Koprivnice, odakle je pobjegla krajem 1941. U januaru 1942, na putu u Banijski partizanski odred, ranjena je u okršaju s ustašama i umrla. Iste ustaške logore, nakon Lepoglave, prošli su Bukovec i Krajačić. Pri bijegu iz logora »Danica« uhvaćeni su i odvedeni u logor u Staru Gradišku, gdje su umoreni u aprilu 1942.

Ostali su se članovi CK KPH i CK KPJ nalazili u svojim mjestima, tj. izvan Zagreba: Ivan Amulić, organizacioni sekretar PK KPH za Dalmaciju, u Splitu; Jakov Blažević, sekretar Okružnog komiteta, u Gospiću; Josip Hrnčević,

sekretar Okružnog komiteta, u Varaždinu; Vlado Janić, sekretar Okružnog komiteta, u Sisku; Vicko Krstulović, sekretar Pokrajinskog komiteta za Dalmaciju, u Splitu; Ivo Marinković, sekretar Okružnog komiteta, u Karlovcu; Mile Počuča, član Okružnog komiteta, u Gospiću; Stipe Romac, član Okružnog komiteta, u Sinju.

U Zagrebu su se također nalazili kandidati za članove CK KPJ Vladimir Popović i Pavle Pap.

Vladimir Popović (rođ. 1914), intelektualac. Bio je poznat kao jedan od organizatora naprednoga studentskog pokreta na Beogradskom univerzitetu. Član KPJ od 1932. Od 1937. do 1939. bio je u Španjolskoj gdje se borio u republikanskoj vojsci i stekao čin kapetana. U jesen 1940. postao je član Komisije CK KPJ za rad u vojsci, koja je na sjednici CK KPJ 10. aprila 1941. prerasla u Vojni komitet s J. Brozom Titom na čelu.

Pavle Pap (rođ. 1914), intelektualac. Također se isticao kao organizator naprednoga studentskog pokreta u Beogradu. Član je KPJ od 1934. Proveo je tri godine na robiji u Sremskoj Mitrovici. Kad je sredinom 1938. trebao biti ponovo uhapšen, prešao je u ilegalnost. U odsutnosti je osuđen na petnaest godina robije. Krajem 1938. prešao je iz Subotice u Zagreb, gdje mu je CK KPJ povjerio rukovođenje Centralnom partijskom tehnikom.

Nakon okupacije zemlje Mjesni komitet KPH u Zagrebu činili su:³

Antun Rob Bumbar (rođ. 1909), radnik. Član KPJ od 1937. Od juna 1940. sekretar Mjesnog komiteta. Bio delegat na Petoj konferenciji KPJ.

Marko Belinić (rođ. 1911), radnik. Član KPJ od 1934.

Ivan Božičević (rođ. 1909), radnik. Član KPJ od 1934.

Antun Češnjak (rođ. 1909), radnik. Član KPJ od 1929.

Joco Đaković, radnik. Bio je sekretar Mjesnog komiteta SKOJ-a u Zagrebu.

Nada Heiligstein (rođ. 1911), namještenica. Uhapšena je 28. juna 1941, a 7. augusta izvršila je samoubojstvo na policiji.

Blaž Mesarić (rođ. 1910), radnik. Član KPJ od 1934. Ušao u Mjesni komitet u maju 1914.

Mirko Vanić (rođ. 1908), radnik. Uhapšen 1936. i osuđen na tri godine robije, gdje je iste godine primljen za člana KPJ. Kao delegat prisustvovao Petoj konferenciji KPJ.

U Zagrebu je odmah nakon Majskog savjetovanja pri Centralnom komitetu KP Hrvatske osnovan Vojni komitet. Njegovi su članovi bili Andrija Hebrang, Ivan Rukavina, španjolski borac, i Marko Simenić.⁴ Krajem maja osnovan je i Vojni komitet Mjesnog komiteta u Zagrebu. Činili su ga: Šime Balen, Antun Češnjak, Ante Milković i Mato Šnerberger.⁵

Od drugih organa i ustanova treba još istaknuti neke čije je sjedište bilo u Zagrebu.

U Zagrebu se nalazilo sjedište Pokrajinskog komiteta SKOJ-a, sa sekretarom Jožom Vlahovićem na čelu. Njegovi su članovi bili: Joco Đaković, Vicko

³ Podaci su uzeti iz knjige Ivana Božičevića, *Sjećanja*, Zagreb 1982, str. 420-423.

⁴ Ivan Siblin. dj., str. 238-239.

Isto; Šime Balen, *Vojni komitet MK, Zbornik sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1, str. 228-231.

Raspor, Mika Špiljak i Rade Vlkov.⁶ Mjesni komitet SKOJ-a u Zagrebu činili su: Joco Đaković, sekretar, Stjepan Benceković, Ivo Gluhak, Vlado Grgašević, Dragica Hotko, Vinko Lovrić, Stjepan Malek, Vinko Megla, Martin Mojmir, Milica Opalo, Leo Rukavina, Ivan Sabljak, Stjepan Škrnjug i Tibor Zelinka.⁷

U Zagrebu je veoma aktivno djelovao Pokrajinski odbor Narodne pomoći, koji su činili: Ruža Turković, sekretar, Antun Benički i Anka Berus.⁸ Mjesni odbor Narodne pomoći u Zagrebu činili su: Kazimir Biloh, sekretar, Franjo Đureta, Marina Gregorić, Franjo Pavlinek i Marija Šoljan.⁹

Zagreb je bio i glavno sjedište partijske tehnike. Tom su djelatnošću rukovodili Pavle Pap i Stipe Ugarković. Glavna partijska tehnika, tj. štamparija, nalazila se u Klaićevoj ulici broj 17 (u stanu obitelji Pavešić). Osim nje, u ljetnim mjesecima 1941. radile su i brojne male, poglavito ručne tehnike. Na tom poslu radio je veći broj partijskih aktivista. Osim Papa, veze s pojedinim prepisivačkim centrima održavala je Bosiljka Ević-Krajačić. Uz štampanje partijskog materijala, važno je bilo i njegovo raspačavanje, koje je u Zagrebu bilo dobro organizirano. U tome je važnu ulogu imala i partijska organizacija na željeznici. Partijska je tehnika, uz to, organizirala i niz drugih važnih poslova, koji su bili osobito značajni u organiziranju uspješnog ilegalnoga partijskog rada: izrada potrebnih isprava i opskrbljivanje ilegalaca i ostalih partijskih radnika njima, organiziranje ilegalnih stanova i sastanaka u njima, organiziranje kurirske službe i dr.¹⁰

Od sredine juna 1940. u Zagrebu je počela raditi ilegalna radio-stanica, koja je, kao obavještajni punkt rukovodstva Kominterne u Moskvi, održavala vezu s njim. Njezin rukovodilac bio je Josip Kopinič (ilegalna imena: Valdes, Vokšin, Mali, Aleksandar, Vazduh), koji je krajem marta 1940, po direktivi rukovodstva Kominterne i u dogovoru s Titom, došao u Zagreb zajedno sa Stelloni Panajotis-Bamjadzidos. Uz pomoć Vladimira Velebita, koji je imao partijski zadatak da pomaže Kopiničima, radio-stanica je smještena u posebnoj kući na Milerovu brijegu u Kustošiji. Preko te radio-stanice rukovodstvo KPJ održavalo je vezu s Kominternom. Osim toga, Kopinič je neovisno slao svoje izvještaje u Moskvu, a njegov je punkt činio, kako sam kaže, centar za vezu s partijama drugih evropskih zemalja: austrijskom, bugarskom, grčkom, jugoslavenskom, mađarskom, švicarskom i talijanskom. Materijalnu i tehničku stranu organizacije toga punkta omogućilo je rukovodstvo KPJ.¹¹

⁶ Slobodan Žarić, *Revolucionarni omladinski pokret u Hrvatskoj 1941-1945*, Zagreb, 1980, str. 16. Ivan Šibl, n. dj., str. 204, navodi kao članove PK u toku 1941. god. još ove: Ljubica Buba Jančić, Stjepan Benceković, Ivan Delgalo, Joža Manolić, Drago Sasso.

⁷ To su članovi koji su u MK SKOJ-a bili u toku 1941. god. (Ivan Šibl, n. dj., str. 204). Usp. i sjećanja delegata SKOJ-a na Petoj zemaljskoj konferenciji KPJ Milutina Baltića, *Rad MK SKOJ-a, Zbornik sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1, str. 162-164.

⁸ Više o tome u: Anka Berus, *Narodna pomoć, Zbornik sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1, str. 176. i d.

⁹ Isto; Ivan Šibl, n. dj., str. 277-278; Narcisa Lenge1-Krizman, n. dj., str. 185. i d.

¹⁰ Ivan Šibl, n. dj., str. 181. i d.; Narcisa Lenge1-Krizman, n. dj., str. 220. i d.; Stipe Ugarković, *Partijska tehnika u okupiranom Zagrebu, Zbornik sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1, str. 213-217.

¹¹ Opširnije u: Vjenceslav Cenčić, *Enigma Kopinič*, sv. 1, Beograd, 1983, str. 114. i d.; Darko Stuparić, *Diplomati izvan protokola - ambasadori Titove Jugoslavije*, Zagreb, 1978, razgovor s Vladimirom Velebitom, str. 126-128.

Inače je Centralna tehnika KPJ u Zagrebu bila zadužena i za održavanje veza s pojedinim predstavnicima drugih komunističkih partija. Za tu je zadaću bio zadužen Leo Mates¹². U Zagrebu se također nalazio i Ivan Srebrenjak Antonov, koji je bio angažiran u radu sovjetske obavještajne službe za Balkan.¹³

Unatoč osjetno težim uvjetima rada, koji su nastali od trenutka okupacije zemlje i uspostavljanja ustaškog režima, u Zagrebu su i dalje postojali relativno povoljni uvjeti za djelovanje partijskog rukovodstva, o čemu svjedoči i činjenica da se u njemu nalazio toliki broj rukovodećih organa i ustanova. U gradu je bilo više dobro osiguranih ilegalnih stanova za smještaj rukovodećeg kadra, a vrlo su dobro funkcionirale i partijske veze.¹⁴

Svakako, s tom je činjenicom računao i Tito. Neposredno pred odlazak u Beograd on se detaljno dogovorio s Končarom, Papom i Kopiničem o pitanju daljnega redovitog održavanja veza između CK KPH i CK KPJ te o održavanju radio-veze s Kominternom.¹⁵

U novonastaloj situaciji sastanci Političkog biroa CK KPH bili su sve učestaliji. Njima su, uz članove Biroa, redovito prisustvovali Vladimir Popović, Andrija Hebrang i Pavle Pap te pojedini drugi partijski rukovodioci, kao što su bili članovi Vojnog komiteta ili sekretar Mjesnog komiteta KPH za Zagreb. »Mi koji smo bili u Zagrebu«, sjeća se Vladimir Bakarić, »imali smo redovne sastanke svakih nekoliko dana u nekom ilegalnom stanu. Zagreb je uvijek, i prije i poslije okupacije, imao dovoljno stanova i za ilegalce, za naše sastanke. Na sastancima smo uvijek, razumije se, imali na dnevnom redu ocjenu političke situacije i izvještaje s terena. (. . .) Mi smo, naravno, stanovali ilegalno. Jedan nije znao gdje stanuje drugi. Općili smo preko kurira. Kuriri su nas obavještavali o sastancima ili nekim hitnim zadacima.«¹⁶

Kopinič je s članovima rukovodstva KPH vezu održavao preko Branka Maleševića, koji je bio Titov šofer od jeseni 1940. do njegova odlaska u Beograd. Malešević je stanovala na uglu Mikančeve i Zvonimirove ulice (danas: Ulica socijalističke revolucije). U tom stanu je ilegalno stanovala i Antun Rob, sekretar MK. Usp.: Vjenceslav Čenčič, n. dj., sv. 1, str. 140–141; Vlado Stopar - Josip Pavičić, *Na zagrebačkoj partizanskoj fronti*, Zagreb, 1976, str. 23.

¹² Leo Mates, *O jednom netačnom podatku*, »Politika«, 25. XI 1981.

¹³ Josip Broz Tito, *Sabrana djela*, tom 7, str. 215.

¹⁴ Osim navedenih priloga Ivana Sibla, Anke Berus, Ivana Božičevića, Stipe Ugarkovića, Pavla Gregorića, Milutina Baltica, Šime Balena, Narcise Lengel-Krizman, treba upozoriti i na ova sjećanja pojedinih partijskih rukovodilaca u Zagrebu 1941. god.: Lutvo Ahmetović, *Najšira podrška građana*; Antun Rob - Mirko Vanić, *Partijska organizacija*; Blaž Mesarić, *Akcije II rajonskog komiteta*; Faust Ljuba, *U rajonskom komitetu*; Antun Biber, *Partijska organizacija IV rajona*; Stjepan Puklek, *Zadaci su bili opasni*; Danica Cazi - Savo Zlatić - Nikola Slatković - Mijo Pikunić, *VI rajonski komitet*; Franjo Culjak, *Partijska organizacija željezničara*; Vicko Raspor - Rade Vlkov, *Organizacija SKOF-a*; Slavko Komar, *Skoj na Sveučilištu*; Milica Opalo-Milidrag, *Trešnjevacka omladina*; Ivan Palčec, *Bili su teški, ali slavni dani*; Dobrila Jurić-Keravica, *Veza između Pokrajinskog komiteta Dalmacije i Centralnog komiteta*. Sva su ta sjećanja objavljena u *Zborniku sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1. Također upozoravam na prilog Nikole Rubčića *Četiri mjeseca u ilegalnom Zagrebu*, zbornik: 1941-1942. u *svedočenjima učesnika narodnooslobodilačke borbe*, knj. 5, Beograd, 1975, str. 250-282.

¹⁵ Josip Broz Tito, *Sabrana djela*, tom 7, str. 262.

¹⁶ Vladimir Bakarić, *Susreti s Titom*, *Zbornik sjećanja - Zagreb 1941-1945*, sv. 1, str. 34.